

**ASOCIJACIJA ZA UMJETNIČKU FOTOGRAFIJU
U BOSNI I HERCEGOVINI**

**51.DANI BH FOTOGRAFIJE
TREBINJE, OKTOBAR, 2018.**

EKSPRESIVNOST CRNO-BIJELE FOTOGRAFIJE

**PRIPREMIO:
MIRSAD MUJANOVIĆ
MF AUFBIH, EFIAP**

EKSPRESIVNOST CRNO-BIJELE FOTOGRAFIJE

Da li ste se ikada zapitali zašto još uvijek postoji crno-bijela fotografija?

Od pronalaska kolor fotografije, koju su, usput budi rečeno, civilizaciji podarila braća Limijer i davne 1907. godine omogućili njeno komercijalno korištenje, ljudi su bili fascinirani ovim tehnološkim napretkom i željeli su da predstave svijet na fotografiji onako kao što ga vidimo u stvarnosti što je naravno uključivalo i boju. Zašto onda i danas fotografi svoje slike prikazuju u crno-bijeloj tehnici, kada je fotografija u boji toliko dostupna?

Ako na vašoj internet tražilici ukucate "Fine art photography" vidjećete da je više od 50% prikazanih slika monohromno.

Pa, postoje dobri razlozi za ovo. Evo nekoliko argumenta :

Počću sa citatom Teda Granta, kanadskog fotoreportera: "Kad fotografišete ljude u boji, fotografišete njihovu odjeću. Ali kad ih fotografišete u crno-bijeloj tehnici, fotografišete njihove duše."

Uklanjanje boje sa portreta, omogućava gledaocu da se koncentriše na osobine lica i dekodira emocije osobe. Gledajući na osobi lice, a posebno oči, bez ometanja boje, gledalac se može lakše povezati sa emocionalnim statusom te osobe.

Sljedeći argument u korist crno-bijele fotografije je u vezi citata kojeg je dao Alberto Giacometti. (Alberto Đakometi) švicarski nadrealni kipar :

"Cilj umetnosti nije da reprodukuje stvarnost, već da stvori realnost istog intenziteta".

Mi vidimo svijet u boji i stoga je realnost povezana sa prisustvom boje. Shodno tome, crno-bijela slika teži da nas udaljava od preciznog prikaza stvarnosti i prenese gledaoca u kraljevstvo apstrakcije, reducirajući sliku na čiste tonove, linije i oblike.

CB fotografija, da bi bila uspešna, mora reducirati scenu na svoje osnovne elemente, odbacujući dio informacija. Ovo se može uraditi dobro osmišljenom kompozicijom, ali u značajnoj mjeri i putem uklanjanja informacija o boji.

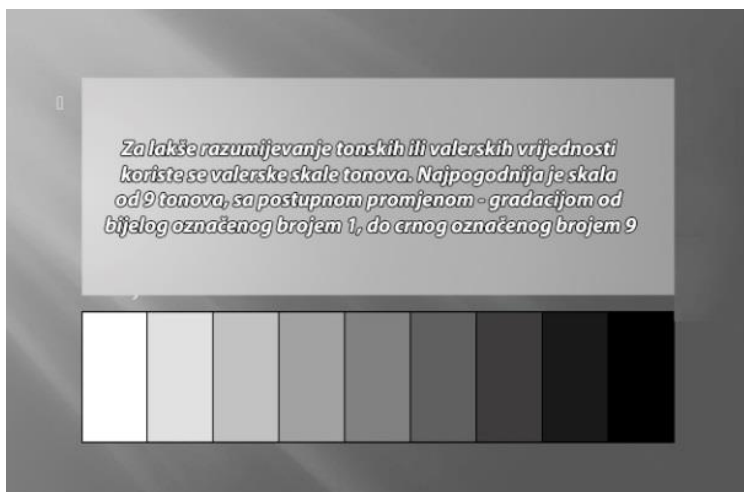
Navedeno može dobro da ilustruje sljedeća fotografija:

Svjedočimo efektu jedinstva nekoliko likovnih faktora kao što su perspektiva, pravilna tonska zastupljenost, ponavljajući elementi (repeticija), pravilo trećina i smještaj glavnog subjekta. Eventualno prisustvo boje samo bi nas dekoncentrisalo u težnji za potpunim doživljajem ovako skladnog spoja svih drugih likovnih elemenata. Da bi dobio visokokvalitetne crno-bijele fotografije, fotograf mora ovladati nekim bitnim tehničkim i estetskim pretpostavkama iz ove oblasti.

Raspon tonova

Širok raspon tonova poželjan je za uspješnu fotografiju, a crno -bijela fotografija omogućava tonalitet koji se kreće od apsolutne crne do čiste bijele boje. Za lakše razumijevanje tonskih ili valerskih vrijednosti koriste se valerske skale tonova. Najpogodnija je skala od 9 tonova, sa postupnom gradacijom od bijelog označenog brojem 1 do crnog označenog brojem 9.

Isto se ne može postići fotografijom u boji, zbog prekomjernog zasićenja i paljenja boja. Oku prija pogled na crno-bijelu fotografiju koja sadrži punu valersku skalu. Ovu tvrdnju ilustrujem fotografijama prirode iz Yosemite National Park , fotografskog genijalca Ansela Adamsa.

High key

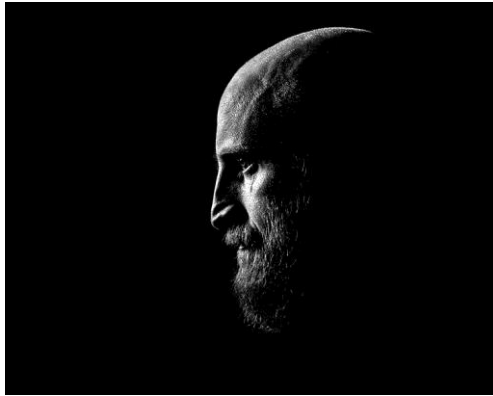
Uspješne crno-bijele slike ne moraju uvijek sadržavati ravnomjernu kombinaciju tonova. Govoreći o tonovima u monohromnoj fotografiji neizbježna je priča o „high key“ tehnici.

Ova tehnika najbolje funkcioniра kada imate svijetlu pozadinu s kojom želite raditi u mekom, raspršenom, difuznom osvjetljenju kako biste spriječili da previše tamnih sjena uništava high key efekt. Najpodesniji motivi za primjenu ove tehnike su mrtva priroda i portreti gdje često imate kontrolu nad osvjetljenjem. Ali nemojte smetnuti sa uma mogućnost snimanja vrhunskih pejzaža. Snijeg ili magla apriori u velikoj mjeri garantuju dobar rezultat jer na takvim motivima prirodno dominiraju svijetli tonovi.

Low key

Suprotno od gore navedene tehnike, pokušajte snimati prizore sastavljene uglavnom od srednje sivih do tamnih tonova. Tamni tonovi daju osjećaj misterije, što ga čini učinkovitom tehnikom za ekspresivne dramatične portrete i isticanje ljepote ljudskog tijela.

Za uspješne low key fotografije morate osigurati da malo ili nimalo svjetla ne padne na pozadinu, tako da samo glavni predmet osvijetli bočnim ili visokim pozadinskim svjetlom. To se obično postiže kontroliranjem osvjetljenja upotrebom bljeskalice ili kontinuirane osvjetljenosti. Ponekad može pomoći čak i svjetiljka za čitanje

Naglašavanje svjetla

Svjetlost i sjene kompenziraju nedostatak boje. Razmislite o snažnom dojmu dugih intenzivnih sjena ili snažne siluete predmeta s pozadinskim osvjetljenjem, uveliko istaknutima u crno-bijelim slikama. Na crno-bijeloj slici možda ćemo propustiti informacije o boji lijepog zalaska sunca, ali s druge strane možemo uživati u svjetlu.

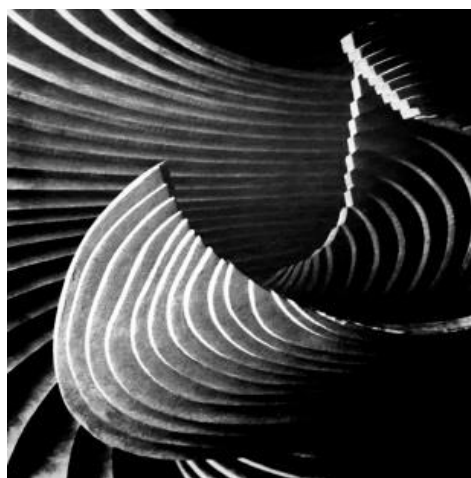

Svjetlost je suština fotografije, stoga svaki alat koji ga naglašava ali i njegovu suprotnost- sjene, pomaže da se stvori bolja slika.

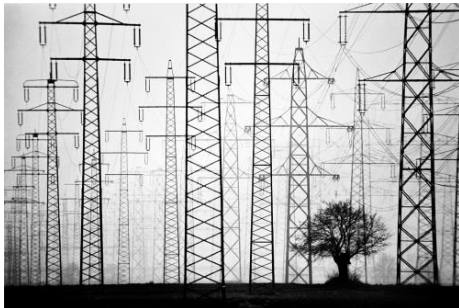
Grafika u cb kompoziciji

Jednostavni oblici i linije i snažna kontrastna kompozicija praktično garantuju upečatljive crno--bijeke slike.

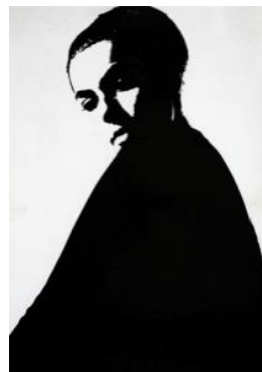
Da biste maksimalno iskoristili grafičke oblike, pokušajte učiniti kompoziciju što jednostavnijom. Ljudske tvorevine kao što je arhitektura ili stepenište sa svojim pravim i zakrivljenim linijama i dramatičnim uglovima su poželjni kao motiv .

Likovi ljudi u relaciji sa pozadinskim linijama mogu rezultirati efektnim grafičkim rješenjem.

Konceptualni fotografski izraz nalazi najjače uporište u ovako snažnim crno-bijelim grafikama.

Koristite polarizacioni filter

Tradicionalni filteri u boji koji se koriste za crno-bijeli film nisu pogodni za digitalne kamere, ali još uvijek možete povećati kontrast u grafičkim crno-bijelim snimcima koristeći polarizator. Rotiranjem filtera moći ćete zatamniti plavo nebo, čineći prisutne objekte kao što su zgrade ili oblaci jasnijim. Polarizator će također ukloniti refleksije od nemetalnih objekata kao što su staklo ili voda, što doprinosi kvalitetu više crno-bijele slike

Koristite ND filter

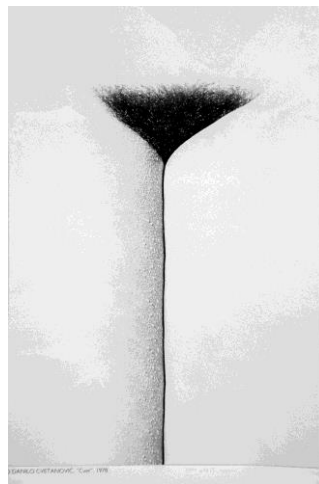
Jedan od najpopularnijih načina za dobijanje jednostavnih grafičkih slika je korišćenje dugih ekspozicija. Ova tehnika, koja se koristi ili pod oskudnim svjetlosnim uslovima, ili sa snažnim ND filterom, učiniće vodu i oblake glatkim, u mekanom zamućenju, fokusirajući svu pažnju na fiksne objekte u kadru. Kako ćete se baviti nekim prilično dugim ekspozicijama (u nekim slučajevima 30 sekundi ili duže), stativ je neophodan komad kompleta.

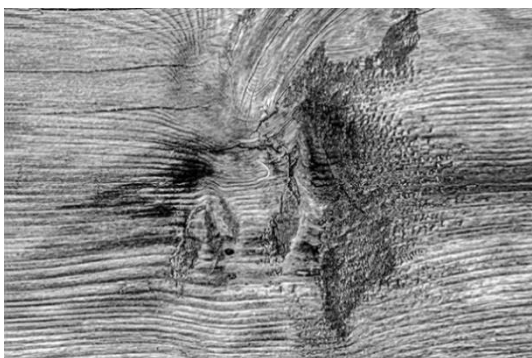
Minimalizam

Minimalizam kao fotografski izraz često odbacuje boju. Nema sumnje da odsutnost boja doprinosi, između ostalog, ostvarenju minimalističkog efekta u fotografiji. Ali postoji još jedna značajka koja doprinosi uspješnom dobijanju minimalističkog rezultata a to je negativni prostor. Pod pojmom negativni prostor misli se na područje u kompoziciji koje nema prepoznatljive objekte koji bi mogli da skrenu pažnju s glavnog objekta. Crno i bijelo naglašava ova područja, što može biti još više istaknuto upotrebom jakog kontrasta.

Tekstura i detalji

Jasni detalji ili jake teksture poput kože pojedinih životinja, ljudske kože, drveta, kamena, popucanih premaza farbe na starom metalu i slično, mogu biti pogodni motivi za crno-bijele fotografije. Jako bočno osvjetljenje, bilo prirodno ili vještačko je savršeno za isticanje teksture na bilo kojem predmetu jer naglašava detalje.

Čak i hromatski šum, kojeg, usput budi rečeno ubrajamo u jedan od kompozicionih faktora, u crno-bijeloj verziji doprinosi stvaranju određene atmosfere. Unošenjem zrnatosti u sliku promijeniće se njezina atmosfera. Najbolje za tretman zrnatošću su kontrastne slike, dokumentarne snimke, oblačni i magloviti pejzaži i gradski prizori. Ne dolazite u iskušenje da povećate ISO postavke na aparar. Puno je bolje zrnatost dodavati tokom postupka obrade snimka.

Motivi koji nisu poželjni za crno-bijelu fotografiju

Nema apsolutnog pravog ili pogrešnog pravila kada se radi o izboru motiva za crno-bijelo fotografisanje. I sam sam protivnik isključivosti kad je u pitanju fotografija. To se kosi sa stavom fotografskih krativaca kojima je umjetnost bezgranično polje izražavanja. Ali jednostavno ćete nekad doći do scene u kojoj se dodiruju boje koji ne funkcionišu dobro u monohromu. Evo nekoliko primjera šta bi trebalo izbjeći prilikom traženja odgovarajućih motiva za crno-bijelu fotografiju.

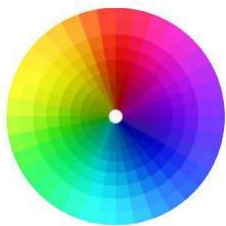
Zaštita atmosfere u motivu

Ako se scena koju snimate oslanja na boju koja je bitna za atmosferu, bolje da zadržite sliku u boji, kao u našoj sceni snimljenoj u malom dućanu. Još jedan dobar primer je izlazak ili zalazak sunca. Uvijek se pitajte šta slika gubi bez suptilnih koloritnih nijansi.

Komplementarne boje nije poželjno konvertovati u CB

Da se podsjetimo, komplementarne boje su one koje se nalaze na suprotnim stranama hromatskog kruga. Njihovo uparivanje u kolor fotografiji je itekako poželjno, ali ne i u monohromnoj.

Subjekti koji se oslanjaju na komplementarne boje, poput ljubičastog kaćuna na zelenom travnjaku, obično ne funkcionišu dobro u crno-bijeloj tehnici. To je zato što će te dvije boje izgledati bezizražajno jer imaju sličan ton kada se konvertuju u greyscale mod.

Evo i drugog primjera para komplementarnih boja koje se ne podnose u monohromnoj verziji iako se dobro druže u koloritnoj. To su žuta i plava:

Cvijeće i folklorni motivi

Motivi kod kojih je po prirodi stvari boja neizostavna komponenta postojanja i najprivlačniji razlog za fotografisanje nisu preporučljivi za snimanje u monohromnoj tehnici. Mislim na cvijeće koje je priroda obdarila njegovim najjačim atributom, bojom.

Tu svakako ubrajam i folk scene sa svim svojim koloritnim sadržajima koje je narodna tradicija vijekovima pohranjivala i ostavljala svjedočenje o svom postojanju. Mislim da u tom slučaju fotograf nema ni moralno pravo da svojim

monohromatskim pristupom eliminiše boju iz takvog motiva. Zamislite kako bi izgledale fotografije praznika Holi u Indiji, praznika boje, a bez boja na vašoj slici.

Međutim, kao i u svemu, izuzetak potvrđuje pravilo. Prikazati cvijeće i biljke u monohromnoj verziji je opravdano kada kadriranjem odaberemo odnos oblika, linija i tonova tako da prvobitni motiv dovedemo gotovo do neprepoznatljivosti idući gotovo ka apstrakciji. Mora se priznati da ovakav pristup rezultira oku mio i dekorativan rezultat sa skladnim odnosom grafičkih elemenata.

Tehnike konverzije kolor fotografije u monohromnu

Postoji mnogo načina pretvorbe kolor slike u monohrom. Ovdje ćemo pomenuti samo nekoliko njih jer za ovako široku materiju bi trebalo posebno tematsko predavanje.

Snimanje u „Black and White Preview Mode“

Jedan od dobrih načina snimanja crno-bijele fotografije jeste da odmah pri snimanju vidite snimak sa crno-bijelim pregledom visokog kontrasta čiji nivo možete podesiti u odgovarajućem modu. Evo primjera fotografija koje sam snimio upravo na taj način, direktnim podešavanjem CB kontrasta u mom fotoaparatu:

Većina današnjih DSLR-a će vam omogućiti snimanje u RAW plus JPEG. Tako možete podesiti JPEG u monohromatski (crno-bijeli mod) koji će vam odmah omogućiti gledanje finalne scene u monohromu. Kada fotografišete na taj način, vidjećete da možete imati potpunu kontrolu nad uređivanjem RAW slike kasnije u Photoshop-u ili nekom drugom programu za obradu fotografija. Vaš Raw file je sačuvao sve kolor informacije za slučaj da se ipak opredijelite za obojenu verziju.

Postprodukcija u grafičkim programima

„Grayscale mode“ konverzija

U Photoshopu je potrebno samo nekoliko poteza mišem za dobivanje crno bijele iz kolor fotografije. Većina vjerojatno misli da je o takvim temama nepotrebno pisati jer svi znaju da je cijeli proces vrlo jednostavan. Treba samo proći kroz 3 izbornika "Image > Mode > Grayscale" i problem je riješen. Za neke možda i jeste. Rezultat će na žalost biti osrednje kvalitete sa slabijim kontrastom te ne bih preporučio ovaj postupak.

"Channel Mixer" konverzija

Za one koji žele bolji rezultat rješenje je u izborniku "Image" -> "Adjustments" -> "Channel Mixer" odnosno još je bolja varijanta otići na: "Layer -> New Adjustment Layer -> Channel Mixer". Tamo se nalazi vrlo moćan alat koji će na kvalitetan način napraviti pretvorbu iz kolora u crno-bijelo i omogućiti dodatne opcije podešavanja

koje ponekad ispadaju ekvivalentno korištenju filtera prilikom snimanja crno-bijele fotografije. Označimo opciju "Monochrome" i dobili smo mnogo kvalitetniju crno bijelu sliku negu u prethodnoj greyscale pretvorbi. Uz ovu jednostavnu opciju Channel Mixer nam nudi cijeli niz dodatnih podešavanja, s kojima se možemo poigrati na razne načine. Svaku boju u tri osnovna kanala boja je moguće podešavati po vašem ukusu i u praktično neograničenom broju kombinacija.

Sljedeća preporuka je „Gradient Map“ konverzija koja daje kontrastan i brz rezultat u neku od monohromnih nijansi u samo nekoliko koraka: U izborniku (iliti paleti) Layer kliknite na dnu izbornika na simbol ispod kojeg se krije podatak "Create new fill or adjustments layer". U prozoru koji će vam se otvoriti pronađite pri dnu Gradient Map. Samim tim potezom dobijate „po defaultu“ dobro podešene CB tonove. Ako želite više, eksperimentišite sa ostalim, vrlo inventivnim podatkama dok ne dobijete željeni monohromni rezultat.

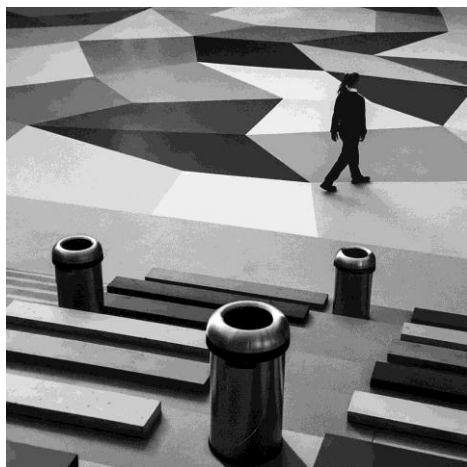
Za poređenje, evo rezultata u nekoliko navedenih pretvorbi :

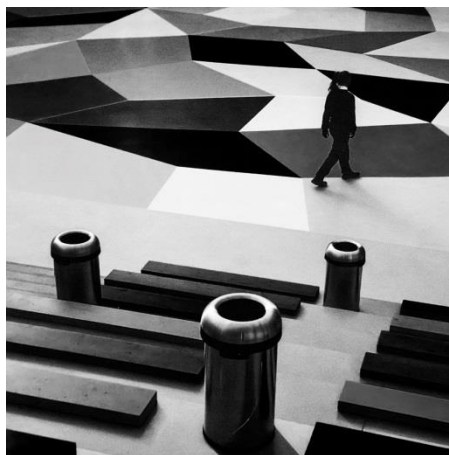
Originalan kolor fotografija

Greyscale konverzija

Channel Mixer konverzija

Gradient Map konverzija

Obradi fotografiju u Photoshopu nisu svi toliko verzirani da bi za kratko vrijeme postigli zadovoljavajući rezultat, pa se i u ovom slučaju pronašlo rješenje u vidu dopunskih aplikacija (plug-inova). Njih ima pregršt, ali se kao i uvijek neki izdvoje kao najbolji poput Google Nik Software Silver Efex Pro koji može raditi samostalno (standalone) ili kao dodatak kroz Photoshop ili Lightroom

Za korisnike Winows operativnog sistema evo direktnog linka preko kojeg možete besplatno preuzeti i instalirati cijeli paket „Google Nik Software“ u čijem sastavu se nalazi i Silver Efex Pro :

https://rebrand.ly/nikcollection_windows

Za kraj bih mogao zaključiti da su kolor fotografija i crno-bijela fotografija dva različita jezika i treba znati govoriti oba. To praktično znači da se fotograf mora, kad se nađe pred objektom svoga snimanja, pravovremeno opredijeliti kojim od ova dva jezika progovoriti. Kolor ima svoju snagu, ima dimenziju više, što rad u neku ruku čini lakšim. Crno-bijela opcija je na neki način čišća, ali treba više paziti na kompoziciju. Dobra fotografija je dobra fotografija, a je li u boji ili crno-bijela, to je sasvim sporedno. Ili je dobra ili nije.